

SYNVÄRLDEN

Nr 2 2020

Tidskrift för fakta, debatt och utveckling kring synskaderehabilitering

Årets FFS-are, sid 22

Coronavirus på syncentralerna, sid 10

Psykologutredning för barn, sid 14

Ges ut i samarbete mellan Synskadades Riksförbund – SRF, Föreningen För Synrehabilitering – FFS och Specialpedagogiska Skolmyndigheten, Resurscenter syn i Stockholm och Örebro.

Redaktion:

Jan Wiklund, tel 0734-201 603
Cecilia Ekstrand (ansv.utg)
tel 08-39 91 19

Postadress:

Nya Synvärlden
SRF, 122 88 Enskede

e-post:

nyasyn@srf.nu

2019 kommer Nya Synvärlden ut med fyra nummer

Manusstopp 2020 (prel):

1/2020: 1 mars

2/2020: 15 maj

3/2020: 15 september

4/2020: 1 december

Tidningen kommer ut på svartskrift och läsbar pdf.

Adressändringar och nya prenumerationer anmäls till kansli@ffss.se.

Skicka gärna ditt bidrag – artikel eller annons – till tidningen på epost. Redaktionen förbehåller sig rätten att korta ner och redigera insänt material. Annonser går givetvis in obeskurna.

Artiklarna läggs dock oftast in oredigerat och författaren ansvarar själv för innehållet.

OBS att digitalbilder kräver hög upplösning. Ställ in högupplöst läge på mobilen! Och skicka bilder separat, alltså inte inkopierade i ett worddokument.

Redaktionen skickar ett varmt tack till alla som medverkat med material i detta nummer!
ISSN 1401-4742

Innehåll

Inledare	3
Landet runt	
Nationell vårdprocess för IKT, synfunktion och O&F presenterad	4
Tacksammare vara kurator på syncentral än på vårdcentral	5
Visionernas tid	6
Synchefsdagarna uppskjutna	7
En elektronisk ljudboll som reagerar på beröring	8
Mikrovågsugnens plats i punktskriftsutbildningen	9
Covid-19	
Mer digitalkunskap tack vare epidemin	10
Forskning	
Hur upplever man staden utan syn?	13
Barn med synnedsättning testas som andra barn.	14
Böcker	
Revidering av Brukarboken till hälsofrämjande programmet	16
Förstoring för seende över 0,3	17
Dialog med nedsatt syn och hörsel	17
Nya hjälpmedel	18
FFS-nytt	
Nya i styrelsen samt Årsmöte	20
Årets FFS-are	22
Utbildningar	23

FFS — Föreningen För Synrehabilitering

Ordförande:

Cecilia Ekstrand, tel 08-39 91 19

E-post: kansli@ffss.se

Webbsida: www.ffss.se

Kom ihåg att betala in medlemsavgiften!

För att bli medlem gå in på www.ffss.se och länken "bli medlem!". Fyll i formuläret så kommer en faktura på medlemsavgiften 250:-
Organisationsnummer 85 72 05 – 8199

Viktigt att hålla verksamheten igång

Det finns en risk att verksamhet schablonmässigt ställs in i dessa coronatider. Men det är inte bra. Det kan absolut finnas anledning att skjuta fram eller organisera om en del verksamhet, men det ska i så fall göras efter en noggrann analys och riskbedömning. Habilitering, rehabilitering och hjälpmedel behövs just nu.

Att SPSM öppnat upp för ett direkt personligt stöd är mycket bra. Det är en sak som bör behållas och utvecklas efter denna pandemi. För att synskadades skolsituation ska fungera bättre behövs både konkret pedagogiskt stöd till elever och vårdnadshavare och ökade möjligheter till att träffas för dessa grupper. Här har SPSM en nyckelfunktion.

Att enkelt kunna få tillgång till hjälpmedel är också viktigt. Ju mer synskadade behöver kunna göra själva, desto viktigare är det också med ett adekvat stöd. Att utan trassel snabbt kunna få tag i en vit käpp är ett konkret exempel på detta.

Synskadades isolering i dessa tider förstärks om individerna inte fått lära sig använda en smart telefon och annan digital teknik. Detta är ett faktum som behöver tas hänsyn till när situationen normaliseras. Allas rätt att få tillgång till modern teknik måste prioriteras högre inom rehabiliteringen framöver.

En mycket viktig sak för FFS, och också för SRF, är att få till stånd permanent utbildning av personal inom rehabiliteringen. Funktioner som synpedagoger och anpassningslärare kan inte fyllas utan utbildad personal. Bristen på utbildning är ett problem som vi i Sverige delar med våra nordiska grannländer. Lösningar behövs här hemma, men kanske kan vi dessutom utveckla det nordiska samarbetet på detta område. Det finns en pågående skandinavisk utbildning, men den täcker inte behovet på långa vägar.

Samarbete och samverkan är nödvändigt för en utvecklad rehabilitering. Låt oss tillsammans arbeta vidare för en ökad självständighet bland synskadade individer!

Håkan Thomsson,
förbundsordförande,
Synskadades Riksförbund

Redaktion

Catharina Henriksson, FFS
Annika Södergren, SPSM
Henrik Götesson, SRF
Ewa Nielsen, syncentralerna
Jan Wiklund, redaktör

Nationell vårdprocess för IKT, synfunktion och O&F presenterad

Första steget i att ta fram en enhetlig nationell vårdprocess för syn – det steg som handlar om IKT, synfunktion och O&F – presenterades via skype i maj för ett hundratal personer från syncentralerna.

Resten – psykosociala frågor, personlig vård, hemliv och kommunikation, samt lärande och tillämpad kunskap (läsning och skrivning) – har av förklarliga skäl skjutits upp, preliminärt till september.

Bakgrunden till detta arbete är ett beslut som togs våren 2019 av landets syncentraler att jobba med nationell vårdprocess. En arbetsgrupp tillsattes som skulle vara representativ för hela Sverige.

I arbetsgruppen har ingått personer från syncentraler i Västra Götaland, Stockholm, Skåne, Jämtland och Halland.

– **Tanken har varit** att både stora och små regioner ska påverka resultatet, säger Valon Hetemi från syncentralen i Borås som samordnar arbetet.

Hösten 2019 började arbetet där arbetsgruppen träffades fysiskt i två dagar i Stockholm och workshopade kring målområden IKT, synfunktion och orientering/förflyttning. Arbetsgruppen har då i varje målområde tagit fram de utredande insatserna och de behandlade

insatserna som ska ingå när man jobbar med IKT och så här kan det se ut när man utreder hälsotillståndet inom målområdet IKT:

- IKT-vana: Vad har du för vana och erfarenhet av att använda IKT-enheter? (...)
- Nuvarande förmåga att använda enheter: Vad kan du göra med din enhet? Hur har du gjort tidigare? Avläsa skärm? Inmatning? Egna lösningar/inställningar/förstoringsglas/uppmärkning (...)
- Omgivningsfaktorer: Möjligheter till stöd av närstående/annan? Förskola/skola? Hinder – att det förekommer att exempelvis hemsidor inte fungerar även om man använder hjälpmedelsprogram (...)
- Information: Olika lösningar/möjligheter? Förskrivningsprocess? Ansvarsfrågor: Virussydd, säkerhetskopiering? Informerar om att målen inte är realistiska om så är fallet, och att man istället behöver titta på annan lösning? SPSM ansvarar för utbildning av skolpersonal.

Etc etc, ungefär ett tjugotal punkter.

Sen kommer de behandlande insatserna – vad kan syncentralerna erbjuda? Vilka hjälpmedel finns och vad kan syncentralerna utbilda i?

– Meningen är att det ska fin-

nas ett ramverk och en grund som är nationell, säger Valon. Sen kan olika regioner bygga på efter behov.

Konsekvensen av att flytta övriga tre målområden till hösten innebar att hela arbetet (workshoparna, presentation av övriga syncentraler, implementering mm) kring nationella vårdprocessen kom att bli försenad.

– Men för att vi ändå skulle hålla igång arbetet levande och inte tappa för mycket fart så beslutades att genomföra en presentation av det arbetet som gjordes hösten 2019.

– Så den 13 maj ordande vi en presentation via Skype för övriga syncentraler i Sverige med syfte att presentera det framtagna dokumentet inom målområden IKT, synfunktion och orientering/förflyttning. Presentationen hölls och genomfördes av några medarbetare som var med i arbetsgruppen och tog fram den nationella vårdprocessen.

– Intresset för presentationen var stor, över 100 deltagare var med på presentationen som delades in i tre målområden och genomfördes i två omgångar en på förmiddagen och en på eftermiddagen.

– Återkopplingen tyder på att de flesta är nöjda. Det har kommit in synpunkter på innehållet men många var tacksamma över

Tacksammare vara kurator på syncentral än på vårdcentral

I Visby har Helen Jönsson nyss börjat arbeta som kurator. Vi har frågat henne vad som skiljer från att arbeta på en vårdcentral som hon gjorde förut.

– **Det var ganska tungt** stundtals att jobba på vårdcentral, säger Helen. Alla man träffade mårde psykiskt dåligt på olika sätt. Jag träffade bl a många som hade varit utsatta för misshandel eller vars anhöriga hade begått självmord.

Men förlust av synen brukar ju också leda till depression?

– Jo, men jag upplever det inte lika tungt som att jobba med folk som tex har blivit miss-handlade, säger Helen. Det finns ändå lösningar. Vi startade en samtalsgrupp med synnedsatta och det hände mycket positivt med deltagarna när de fick träffa andra i samma situation. Deltagarna stöttade varandra med råd och tips och fick prata om sorgen efter att ha mist synen

och om livet i stort. Om coronan försvinner ska vi också börja med nya grupper, en hälso-grupp, en köksgrupp och även fler samtalsgrupper.

Helen Jönsson jobbar också 50 procent på hörselvården.

– Det är ett bra samarbete mellan syncentral och hörselvård; vi samarbetar också med logopederna ibland som sitter i samma korridor. Min tanke är att också få till ett större samarbete med arbetsförmedling, socialtjänsten och vårdcentralerna.

– Det är väldigt roligt att jobba här, säger Helen Jönsson. Vikariatet har förlängts till december 2021 nu. Hittills har jag inte haft så många patienter men jag har talat med andra kuratorer på olika syncentraler som säger att det tar ca ett år innan man får regelbundna patienter.

>>>>

att allt nu finns nerskrivet så att det finns något att tex stödja sig mot och ett verktyg för nyanställda.

– **Syftet med denna** presentation var också att involvera övriga syncentraler i arbetet och komma med synpunkter på innehållet vilket det har gjorts,

säger Valon Hetemi.

Nu ska arbetsgruppen sammanställa en slutlig version av nationella vårdprocessen på respektive målområde utifrån de synpunkter som har kommit in och lämna över arbetet till syncheferna för beslut.

– Mycket återstår att göra bland annat hur det ska under-

hållas och uppdateras. Men det är roligt att vi har kunnat göra detta och jobba mot en mer likvärdig synrehabilitering i Sverige, förutom kvalitetsregistret har vi aldrig arbetat på det här sättet nationellt

JW

Visionernas tid

När livet ställs på ända vilket det gjort för många i dessa tider med Covid-19, är det skönt att tillåta sig själv att drömma sig bort. Inställda träffar med målgruppen sätts, som mycket annat, på paus för projektet VägVisaren. Andra typer av möten med styrgrupp och referensgrupp kan genomföras digitalt men de personliga mötena med målgrupper och utvecklingen som det ger uteblir under denna märkliga tid.

VägVisaren, som det skrevs om i Synvärlden nr 1 2020, är ett treårigt Arvsfondsprojekt som har tre huvudsakliga beståndsdelar.

- 1) Självtändighetsdelen: Att själv kunna hitta och upptäcka nya saker i sin närhet, utan att behöva boka en ledsagare är en viktig del anser vi.
- 2) Utbildningsdelen: Att elever med synnedsättning i grundskolan skall få samma möjlighet att visa att de kan läsa en karta är för oss en självklarhet.
- 3) Idrottsdelen: Att skapa en idrott, Orientering för personer med synnedsättning, för allas rätt att utöva den finaste av idrotter.

Hur var det då med drömmarna eller visionerna, som jag hellre väljer att kalla dem. Visioner känns långsiktiga men på något sätt ändå uppnåbara. Projektet har som huvudsyfte att

på olika sätt förbättra för personer med synnedsättnings möjligheter till nya och utvecklande upplevelser antingen på egen hand, under skolidrotten eller i mer organiserade former, som en idrottssysselsättning.

Vision för den självständiga...

Det är vårvärme i luften och många ger sig ut för att handla eller bara ta en promenad i sitt närområde i en tid när Coronapandemin är över. Men det är inte lika lätt för alla i samhället.

Vi vill skapa en app till en mobil enhet där en person med synnedsättning enkelt kan få fram en kartbild när hen ger sig ut i staden, på landet eller var helst de vill. Med en teknik, som vi är på spåren, kan hen föra fingret över skärmen och få karttecken och annan information uppläst. På så sätt kan man både orientera sig samtidigt som man, om man känner bredvid där man är, få information om vad man kan se där. Upplevelsen blir starkare eftersom man nu också har möjlighet att orientera sig till den platsen och sedan vidare. Att klara av att själv ta sig ut på en promenad från sitt hem, att hitta och upptäcka nya ställen UTAN att behöva boka en ledsagare, är en vision så god som någon tycker vi.

Vision för Idrottsläraren

Det är vinter och dags för idrottslektion med orientering på schemat. Idrottsläraren skapar enkelt en karta genom att skriva i längd och bredd över "sin" idrottshall i ett program i en mobil enhet. Därefter "bygger" hen enkelt upp "landskapet" som kartan visar genom att välja och virtuellt på skärmen placera ut de redskap som finns i appen. Nu kan läraren också göra olika orienteringsbanor inne i idrottshallen, eller varför inte en skattjakt för de mindre barnen? På ett enkelt sätt skrivs sedan övningen ut på en skrivare till de seende eleverna. Eleven med synnedsättning i klassen tankar ner övningen till sin app i sin mobila enhet och kan som ovan beskrivet läsa kartan genom att föra fingret över skärmen och få redskapen upplästa. På detta sätt kan den eleven med synnedsättning delta på samma villkor som övriga klasskamrater under idrottslektionen. Å vem vet, kanske de seende eleverna blir lockade att också använda en mobil enhet under lektionen...

Vision för sporten orientering

Hösten är kommen och med den mästerskapens tid. Det första svenska mästerskapet i den nyskapade sporten, Orientering för personer med synnedsättning,

arrangeras i stadsparken i Örebro. Svenska orienteringsförbundet har införlivat denna del under sitt paraply och fortsätter på så sätt att växa i tillgänglighetsperspektivet. Med hjälp av den "kännbara" tekniken kan deltagarna orientera sig mellan kontrollerna i parken. För att titulera sig svensk mästare gäller det att man behärskar orienteringen till fullo eftersom den som tar sig runt på banan genom att ha gått kortast väg vinner! Om man tappar bort sig på kartan kan man få hjälp med var man befinner sig, MEN då kostar det ett antal meter i den totala sammanräkningen.

Det gäller att kunna avgöra när det finns möjlighet att tjäna meter. Ska jag gå säkert runt på grusvägen eller skall jag snedda över den öppna ytan jag ser här? Med hjälp av kompassen i min mobila enhet kan jag snedda och på så sätt tjäna några meter! Vilken härlig känsla att tillhöra orienteringsgemenskapen, där eftersnacket kring kartan är ett givet inslag för alla deltagare. Två funderingar som avslutning: När arrangeras VM? När är vi med på Paralympics?

Tomas Yngström

Synchefsdagarna uppskjutna

Planeringen var att som vanligt ha två nationella synchefs dagar i Stockholm 22-23/4. Synchefsdagarna ställdes in pga. av den rådande pandemin. Syncentralerna i Samverkan, SYNS-gruppen ansvarar för dagarna och kommer att ha ett Skype möte den 2/6 för att planera vidare. Det fanns inget klart program men några preliminära punkter fanns: VGR:s presentation av nationella vårdprocesser, SKRS,

nationella programområden som SKR har på gång, återkoppling från SYNS möte med SRF och utbildningsfrågan förstas.

Naturligtvis hoppas vi att det ska vara möjligt med ett fysiskt möte men kanske blir det ett digitalt istället!? Ingen vet!

Ewa Nielsen
Verksamhetschef
Syncentralen Örebro

Utbilda dig inom syn

Synskadades Riksförbund i samarbete med Iris Förvaltning kan nu presentera en utbildning för dig som är eller vill bli syn- och hörselinstruktör, och även för dig som på andra sätt arbetar professionellt inom synområdet. Du kanske behöver fördjupa dina kunskaper inom hjälpmedel och pedagogik?

Kursen omfattar fyra veckors studier fördelade på två internatveckor, hemstudier och en hemuppgift.

Kurstid 12 oktober 2020 – januari 2021.

Internatveckorna är förlagda på vackra Almåsa havshotell i Hanninge.

Vi på Iris Hjälpmedel kommer att delta med information inom våra respektive hjälpmedelsområden som exempelvis käppar, Daisy, belysning & förstoring, fickminnen, textuppläsningsskärmen Go-box för TVn, och vardagshjälpmedel ADL i stort.

Läs mer på <https://www.irishjalpmedel.se/utbildning-i-synkunskap/news>

Sista anmälningdag 15 september.

Frågor och anmälan till Karin Hjalmarson tel 08-39 91 55 eller epost karin.hjalmarson@almasa.se

Vänliga hälsningar
Iris Hjälpmedel

En elektronisk ljudboll som reagerar på beröring

Under 2019 genomförde jag mitt examensarbete i teknisk design vid Lunds tekniska högskola. I arbetet utvecklades en prototyp för en beröringskänslig ljudboll, som i tester visade sig kunna ge elever med svår synnedsättning eller blindhet en förbättrad upplevelse i vissa bollspel.

Funktion

Prototypen är tillverkad av en skumfotboll av standardstorlek. Till skillnad från de flesta vanliga ljudbollar — som brukar producera ljud med hjälp av pinglor eller något som rasslar — är denna ljudboll utrustad med en elektronisk ljudanordning. När bollens strömbrytare slagits på ger bollens små inbyggda högtalare ifrån sig ett kontinuerligt rytmiskt ljud som låter ungefär som en maracas — "tschiki-tschiki-tschiki-tschiki...".

Runt om bollens yta har en tunn konduktiv tråd virats. Denna tråd fungerar som en beröringssensor, som i varje ögonblick känner av om någon vidrör bollen eller inte. Ljudanordningen är programmerad så att om bollen vidrörs byter den direkt sitt ljud till ett syntaktiskt "blip-blip-blip-blip..." istället för maracas-ljudet. När bollen inte längre vidrörs byter den ögonblickligen tillbaka till maracas-ljudet.

Konceptets värde

Bollen är tänkt att användas i bollspel som spelas med händerna, såsom basket, handboll och spökboll. Att man utifrån ljudets karaktär kan avgöra huruvida någon håller i bollen eller inte, betyder att man med hjälp av enbart hörseln kan få större och snabbare insikt i vad som händer i till exempel en spökbollsmatch. Man kan höra till exempel:

- att någon tar emot ens passning,
- att någon just passar till en, eller
- att en medspelare passar till en annan medspelare, eftersom bollen byter ljud just när dessa händelser inträffar. Med denna automatiska extra information om vad som händer i spelet kan deltagare med svår synnedsättning eller blindhet bli mer självständiga, aktiva och trygga i spelet.

Prototyptest

Prototypen testades vid fem utvärderande testtillfällen med

fem olika elever med svår synnedsättning eller blindhet. Vid varje testtillfälle deltog eleven med svår synnedsättning eller blindhet tillsammans med en liten grupp seende elever i olika passningspel.

I intervjuer efter testtillfällena fick eleverna uttrycka sina tankar om hur det var att spela med den nya bollen. Eleverna med svår synnedsättning eller blindhet tyckte att när prototypen användes var det roligare och tryggare att spela, och de uppfattade mer av vad som faktiskt hände i spelet. Prototypen upplevdes också lättare att lokalisera än de vanliga pingelbollarna. Flera av eleverna med svår synnedsättning eller blindhet undrade "När kan vi få en sån boll?" och en av dessa elever utbrast att "Det här är min favoritboll!". Även de seende eleverna uppskattade prototypen.

Framtid

Prototypen visade i testen god potential att förbättra upplevelsen i bollspel i skolidrotten, men konceptet kan tänkas vara värdefullt även för andra åldersgrupper samt i såväl privatlivet som föreningsidrotten. Än så länge ligger projektet på is, men min förhoppning är att hitta någon intresserad samarbetspartner så att detta koncept kan vidareutvecklas och i slutändan förverkligas i en konsumentprodukt. >>>>>>

Mikrovågsugns plats i punktskriftsutbildningen

På Stockholms syncentral har vi sedan –90 talet regelbundet arbetat med punktskriftsundervisning både i grupp och individuellt.

Grupperna delar vi in i:

— Prova på punktskrift, där vi går igenom punktskriftens användningsområden, bokstäver, lästeknik, skiljetecken och siffror. Dessa tillfällen är ca två timmar i veckan under en termin och man brukar hinna igenom alfabetet samt kunna läsa korta ord o meningar.

— Fortsättningspunkt, där tränar man för att få upp läshastigheten, märka upp saker hemma och gå igenom olika typer av almanackor.

— Läsgruppen, träffas en gång i veckan för att självständigt läsa en kortare eller längre bok för att ytterligare få upp sin läshastighet. För att nå ett bra resultat är det viktigt att träna hemma helst varje dag.

Känslens är avgörande för att man ska kunna lära sig punktskrift. Den blir sämre när fingrarna är kalla och de behöver inte vara mycket kalla för att det ska bli svårt att känna. Punkterna känns bättre med varma fingrar.

En vetekornspåse är ett enkelt

Foto Anitha Svensson

sätt att råda bot på detta. Vetevanten används flitigast av nybörjare och under den kalla årstiden. Värm påsen i mikrovågsugnen i ca en minut. När fingrarna blivit varma kan man fortsätta läsa.

Sömnadsbeskrivning:

En tygbit av linne eller bomull ca 36x50 cm
Vik ihop tyget så det blir 18x50 cm
Sy en påse och lämna en kort-sida öppen
Vänd påsen ut och in
Sy en mitsöm på längden så att

det bildas 2 kanaler
Fyll på med vetekorn, ca 1,5 dl/kanal
Sy en söm tvärs över kanalerna (påsens mitt)
Vik påsen på mitten och zickzacka ihop långsidorna och lämna ca 5 cm osytt upptill
Fyll på med mera korn i de tomma kanalerna och sy ihop.

John Sundholm
Punktskriftslärare/Leg. Physioterapeut
Stockholms Syncentral

Anitha Svensson
Synpedagog/Leg arbetsterapeut
Pensionär

Examensarbetet — Hearing touch in ball games — kan

läsas i sin helhet på: [http://lup.lub.lu.se/student-papers/re-](http://lup.lub.lu.se/student-papers/re-cord/8998405)

cord/8998405

Olov Björk

Mer digitalkunskap tack vare epidemin

Hur har epidemin påverkat syncentralerna? Vi har intervjuat två syncentralschefer, Karl Vingren i Jönköping och Eva Karlström i Stockholm.

– Först fanns ett vacuum då det vanliga sättet att arbeta inte fungerade men också en oro för förändringar, säger Karl Vingren. Då är det viktigt att det finns ett utrymme för att reflektera.

– Eftersom det sker förändringar hela tiden har vi haft många utvärderingsmöten på habcentrum som syncentralen ingår i. Vi har gjort riskbedömningar och uppnått en viss stabilitet.

– Sjukfrånvaron bland personalen var hög i början men det har minskat. Vi fortsätter att mötas på skype hela tiden och att hjälpa varandra under frånvaro. Osäkerheten som fanns i början har lagt sig och alla vill ge bästa möjliga synrehab utifrån förutsättningarna. Vi ställde om ganska snabbt.

– **Alla medarbetare** uppmanas att stanna hemma även vid lindriga symptom. Vi har inga kurser och konferenser, däremot fler webbmöten. Vi anpassar våra lokaler och vår möblering för att uppehålla säkerhetsavstånd. Vi delar upp tiderna för lunch och fika så att inte alla träffas

samtidigt. Vi följer hygienrutiner. Vi har lånat ut personal till ögonkliniken för akuta fall.

– Vi uppmanar alla över 70 år och andra i riskgrupper att skjuta på besöken om de kan, och uppmanar alla som kommer att vara symptomfria, vilket vi också har satt upp skyltar om. Vi försöker göra så mycket vi kan på telefon och video och förskriva det vi kan på det viset; vi kan dock inte ge vilka hjälpmedel som helst på det viset. De uppskjutna besöken ligger på en väntelista.

– Det kommer att bli en vårdskuld. Trots allt tycker vi att patienterna visar förståelse, men vi är förstås frustrerade över att vi inte kan göra det vi brukar. Det finns också en oro för att våra leverantörer ska drabbas.

Dock finns det ljusglimtar.

– Vi lär oss mer om digitala möten. Vi använder Visiba Care, <https://www.visibacare.com/sv/>, vilket vi kommer att ha stor nytta av framöver. Vårt barnteam ser stora möjligheter att ha kartläggningarna med familjer på det sättet. Även vuxenteamet, för patienter som bor långt från Jönköping. Samma system har introducerats av primärvården. På sikt blir även våra patienter vana vid detta. Digitala patientmöten har tagit ett sjumilakliv framåt.

– En annan bra sak är att vi har fått mer tid för utbildning och förbättringsarbeten. Utvecklingskraft, <https://utvecklingskraft.com/>, har utvecklats i Jönköping men kan användas av alla; det är en konferens och en utställning där man kan presentera sina utvecklingsarbeten. Vi har bidragit med vår synpodd och ett arbetsblad för att säkra information till patient: ”välinformerad patient med patientkontrakt” där all information till patienten skrivs in – det ökar patientens delaktighet och kunskap om sin synnedsättning.

– **Stockholms syncentral** är öppen för patienter som har behov av insatser från oss och som är friska, säger enhetschef Eva Karlström. Vi tar endast emot bokade besök och gör färre hembesök nu.

– Det stora flertalet äldre väljer att inte komma, många avbokat besök och önskar skjuta fram sina kontakter. Istället erbjuder vi många fler distanskontakter via telefon. Det gäller framför allt personer över 70 år samt för dem som tillhör riskgrupper. Vi kontakter också patienter 1-2 dagar före ett bokad besök för att informera om covid-19, påbörja kartläggningen via telefon och kan ibland förskriva enklare hjälpmedel. Vi frågar de äldre om de ta sig

hit på ett säkert sätt – Regionen har beviljat fler sjukresor för att detta ska vara möjligt.

– **Det är många äldre** som uppskattar att vi tar den här telefonkontakten. Både kurator, synpedagog och it - pedagog kan göra insatser på distans men det är förstås svårare för optiker. Vi använder alltid basala hygienrutiner vid besök och viss skyddsutrustning som visir och munskydd när vi behöver jobba nära. Barnteamet och vuxenteamet fortsätter med besök men flera väljer ändå att inte komma. Det som är positivt är att vi kan genomföra vissa insatser utomhus tex: Orientering och förflyttning. Barnteamets fysioterapeut erbjuder ungdomar träning vid utegym där man kan hålla distans. Vi har ställt in all gruppverksamhet och alla anhörigträffar. Samverkan med kommuner och stadsdelar sker via telefon.

– En bra sak är att vi kan använda tid till utbildning, metod- och processutveckling, säger Eva Karlström. Vi har en pågående utbildning för nyanställda synpedagoger under våren i synmetodik, optik och IKT. Vi har också fått ett utrymme att träna på hjälpmedel vi förskriver.

Optiker Lisa Ekerljung med visir.

Plötsligt blev allt annorlunda...

vi fick höras talas om ett nytt virus; coronaviruset, en ny influensa i Kina. Det var ju långt bort och inget vi behöver bry oss om eller? Nej inte just då men plötsligt så kröp den närmare. Skidturister som varit i Italien kom hem och insjuknade. Människor kastade sig på sista planet hem och gränser stängdes och människor förvisa-

des till karantänliv.

Livet på Syncentralen blev också plötsligt väldigt annorlunda. Covid-19 blev samtalsämnet på jobbet, hemma vid köksbordet, i affären ja överallt.

Regionen mobiliserade snabbt vårdplatser för såväl covid-19 intensivplatser och vårdplatser för dem med behov av syrgas. Informationsflödet på intranä-

tet ökade kraftigt och smittskyddsläkaren kom i fokus och förmedlade det som Folkhälsomyndighetens Anders Tegnell informerat om på dagliga presskonferenser. Flödet har varit massivt och åsikter har gått isär. Det har bidragit till att medarbetare blivit osäkra och vem ska man tro på?

Det beslutades att medarbetare skulle stanna hemma vid minsta tecken på luftvägsinfektion och vara fria från symtom i 48 timmar före återgång till arbetet. Patienter måste också vara friska vid besök på Syncentralen. Patienter som var 70+ skulle avbokas alt inte kallas. Vi påminnes om den goda handhygien och man får nog påstå att vi blev bättre på att efterleva rutinen.

Syncentralen har en grupp patienter som vi betraktat som akuta och som därför tas emot trots att de är 70+. Det är patienter med extended wear kontaktlins som skall bytas regelbundet. Det är ett arbete som sker väldigt nära patienten och en fråga som då dyker upp är om Syncentralens medarbetare behöver skyddsutrustning?

Vi tog kontakt med smittskyddsläkare och hygiensjuksköterskan som kunde vägleda oss rätt. Vi fick också stöd i att inte agera på rädsla utan att fortsätta vara professionella. Resultatet blev att våra optiker använder visir vid möte med dessa patienter. Istället för att vid varje tillfälle resonera om visir skulle användas eller ej

valde vi att optiker alltid har visir vid patientbesök för byte av extended wear kontaktlins på 70+ patienter.

Vi är många som har vi åkt berg- och dalbana och ibland känt oss trygga för att i nästa sekund oroas. Vi har plötsligt ingen kontroll. Nu längtar vi

efter att få ett vanligt liv igen och att social distansering är ett minne blott!? Så kanske det inte blir!? men vi hoppas att vi snart återgår till vårt vanliga liv.

Ewa Nielsen
Verksamhetschef
Syncentralen Örebro

Kurs i grundläggande orientering och förflyttning

Iris Förvaltning och Iris Hjälpmedel inbjuder till en kurs i grundläggande orientering och förflyttning.

Kursen vänder sig till dig som arbetar professionellt med synrehabilitering.

Syfte

Att ge personal som arbetar med synrehabilitering fördjupad kunskap om orientering och förflyttning.

Datum och tid.

22 - 23 september.

Plats:

Almåsa Havshotell i Västerhaninge
Hemsida: almasa.se

Innehåll:

- Teori och praktiska övningar.
- Genomgång av käppar, doppskor och andra hjälpmedel vid orientering & förflyttning.
- Olika tekniker och dess användning vid orientering & förflyttning.
- Planering, vad bör man tänka på inför orientering & förflyttningsträning

Kursavgift

7900 kr (ex. moms)

Sista anmälningsdag 1 september

För vidare information och anmälan Karin Hjalmarsen, karin.hjalmarsen@almasa.se, 08-399000

Hur upplever man staden utan syn?

Mestadels beskriver man en stad utifrån hur den ser ut. Karin Nilsson, arkitekt på stadsbyggnadskontoret i Gävle, frågade istället några personer som främst upplever den med känsel, ljud och doft, gjorde promenader i stadsmiljö med dem, förde dialoger och skrev en masteruppsats av dessa.

– Mestadels blir det ju en efterhandskonstruktion att anpassa staden efter dem, säger Karin Nilsson. Det ska göras ledstråk och sådant. Det vore bra om man kunde undvika det och göra det bättre från början. Bättre med tydliga stråk och undvika stora öppna ytor man inte kan orientera sig på. Är det tydligt för personer med grav synnedsättning är det tydligt för alla.

En plats kan ha en doft eller ett ljud, eller mentala bilder, menar Karin Nilsson. Orientering utan syn bygger ändå på att man känner igen sig. Samtidigt handlar det ju inte bara om att hitta, vilket ofta kräver mycket uppmärksamhet – det ska också vara trevligt att röra sig i staden. Ungefär som den seende kan tycka om en vacker fasad måste det finnas trevliga element även för den som använder andra sinnen.

Men hon poängterar samtidigt att det är så lite gjort i det här ämnet att hon nöjer sig med att

ställa frågorna utan att ge så mycket svar. Projektet Architecture Beyond Sight, i England, undersöker möjligheten att utbilda även personer med grava synnedsättningar som arkitekter, men detta görs inte i Sverige än, säger Karin Nilsson.

Uppsatsen heter Blindheten inom svensk stadsplanering och kan laddas ner på <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1334574/FULLTEXT02.pdf>.

“Göta Fisk är en fiskbutik, en orienteringspunkt och en doftchock. Att se utan syn är mer än en fasad och ett traditionellt skyltfönster.”

Psykologutredning: Barn med synnedstättning testas som andra barn

Psykologerna på Specialpedagogiska skolmyndigheten, Resurscenter syn, har under många år genomfört psykologutredningar av barn med synnedstättning. Det är vanligt att psykologer inom skola, habilitering eller barn- och ungdomspsykiatri vänder sig till resurscentrets psykologer med frågor om hur de ska genomföra utredningar av barn med synnedstättning. Vanliga frågor är vilka testmaterial som finns och hur de behöver anpassas utifrån olika synnedstättningar, hur testresultat ska tolkas samt frågor kring vad som finns att läsa inom området. Idag finns det ytterst begränsat med svensk forskning, eller dokumentation av beprövad erfarenhet i Sverige, när det gäller psykologutredning av barn med synnedstättning.

Resurscentrets psykologer har över tid tillägnat sig kunskap och erfarenhet inom området genom att kontinuerligt utreda barn med synnedstättning, genom erfarenhetsutbyte med kollegor, samt genom internationella kontakter. Det har dock alltid saknats dokumenterad information utifrån svenska förhållanden att ta del av. För en utredande psykolog som saknar erfarenhet och fördjupad kunskap om målgruppen har det saknats tillgänglig information om vilka tillvägagångssätt, metoder och anpassningar som

krävs för att kunna genomföra en rättvisande psykologbedömning.

Inom ramen för Sveriges Psykologförbunds specialistutbildning, en formell vidareutbildning för legitimerade psykologer, ingår att skriva ett så kallat specialistarbete i form av en vetenskaplig uppsats. I syfte att sammanställa och dokumentera den erfarenhet som finns vid Resurscenter syn, och tillgängliggöra den för psykologer i landet, skrevs ett specialistarbete om psykologutredningar, med fokus på bedömning av kognitiva förmågor gällande barn med synnedstättning.

I specialistarbetet genomfördes en kartläggning av över 200 psykologutredningar av barn med synnedstättning utförda vid Resurscenter syn. Kartläggningen undersökte vilka olika standardiserade tester, formulär och skattningsskalor som använts vid utredning av barn med synnedstättning, och vilka anpassningar som gjorts i dessa utifrån grad av synnedstättning.

Resultaten visar att det inte finns specifika tester att använda vid utredning av barn med synnedstättning, utan att samma tester används som vid utredning av barn med fullgod syn, vilket är i linje med internationell forskning på området. De vanligast

använda är:

- Test för bedömning av kognitiv förmåga som WPPSI (Wechsler Preschool and Primary Scale of Intelligence) och WISC (Wechsler Intelligence Scale for Children).
- Skattningar av adaptiv förmåga (färdigheter som behövs för att klara sig i vardagen) som ABAS (Adaptive Behavior Assessment System) eller Vineland (Vineland Adaptive Behavior Scales).
- Neuropsykologiska test som NEPSY.
- Självsfattningar av psykiskt mående som Beck ungdomsskolor eller Jag tycker jag är.
- Vid utredning av barn med blindhet kompletteras ibland utredningen med delar av ett holländskt begåvningsstest, ITVIC (Intelligence Test for Visually Impaired Children), som är taktilt baserat.

Vid utredning av barn med lindrig eller måttlig synnedstättning behövs oftast inga anpassningar i tillvägagångssätt, men psykologen kan i högre utsträckning än vad testmanualer beskriver, behöva försäkra sig om att barnet kan se vad visuellt material föreställer. Detta för att säkerställa att testet mäter det som det är avsett att mäta. Även testuppgifter med små detaljer som ska hanteras på kort tid kan påverkas av synnedstättningen

och behöver övervägas vid tolkning av resultat.

Vid misstänkta eller konstaterade perceptionssvårigheter, som exempelvis vid CVI (Cerebral visual impairment), kompletteras utredningarna ofta med ytterligare visuella perceptionstest, exempelvis VMI (Beery-Buktenica Developmental Test of Visual-Motor Integration) eller MVPT (Motor-Free Visual Perception Test).

Vid utredning av barn med svår synnedstättning eller blindhet är det vanligast att enbart använda de verbala uppgifterna ur de sedvanliga testerna. Utredningarna kompletteras ofta med ytterligare verbala uppgifter ur neuropsykologiska test som NEPSY för att få en utförligare bild av barnets förmågor. Vanligt är uppgifter som kartlägger minnesfunktioner eller förmågan att producera ord.

Flera av de vanligaste skattningsskalorna för adaptiva förmågor innehåller uppgifter som ställer höga krav på synförmåga, exempelvis gällande kommunikation, vardagliga färdigheter, eller att orientera sig i sin omgivning. Dessa olika uppgifter behöver den utredande psykologen ha kunskap om för att avgöra när en uppgift ska räknas bort, eller när ytterligare fördjupande frågor måste ställas som komplement för att på ett

rättvisande sätt kunna använda skalorna för att dra slutsatser.

Överlag stämmer utredningsförfarandet väl överens med vad som beskrivs i internationell forskning, vi gör alltså i stort sett likadant i Sverige som i övriga världen när vi genomför en psykologutredning av ett barn med synnedstättning. Specialistarbetet tillför dock en sammanställning och dokumentation som utgår från svenska förhållanden vilket inte har funnits tidigare. Förhoppningen är att bidra med lättillgänglig information för psykologer som möter barn med synnedstättning.

För den utredande psykologen behövs kunskap och erfarenhet om synnedstättning och dess konsekvenser för ett barns utveckling, i synnerhet när det gäller svår synnedstättning och blindhet. Eftersom kunskapen och erfarenheten av detta vanligtvis är begränsad hos psykologer i Sverige är det viktigt att vid dessa utredningar samverka med psykologerna vid Resurscenter syn.

Trots att det saknas specifika metoder för utredning av barn med synnedstättning kan en psykologutredning som använder de metoder som står till buds, om de används på rätt sätt, bidra med värdefull information om barnets styrkor och förutsättningar för att kunna utforma

anpassningar och stöd på rätt sätt.

Specialistarbetet i sin helhet går att ta del av genom att maila författaren: michael.bergstrom-morman@spsm.se

Michael Bergström Mörman,
Leg. psykolog, specialist i pedagogisk psykologi
Specialpedagogiska skolmyndigheten,
Resurscenter syn

Revidering av Brukarboken till hälsofrämjande programmet

Åldersförändringar i gula fläcken, är en vanlig ögonsjukdom och ca 30% av alla 75 åringar har en synnedättning. De utgör en stor del av Syncentralernas målgrupp.

Finna nya vägar – interventionsprogram för personer med åldersförändringar i gula fläcken är framarbetat av senior professor och leg. arbetsterapeut Synneve Dahlin-Ivanoff vid Göteborgs universitet. Leg. arbetsterapeut och anpassningslärare Lisbeth Axelsson Lind, Göteborg och leg. arbetsterapeut och docent Kajsa Eklund Göteborg universitet (numera seniorer) medverkade med konstruktiv kritik i utvecklingen av programmet. Kajsa Eklund har också som doktorand deltagit i utvärdering av programmet. Programmet har i forskning visat sig vara mycket effektivt i termer av att personen blir säkrare och mindre beroende i vardaglig aktivitet, utnyttjar personalresurser effektivare och att programmet är billigare för samhället. Att genomföra programmet visade sig också vara effektivt dels vad gäller resultat men även kostnads- och tidsmässigt.

Till programmet finns en brukarbok; Att finna nya vägar, Information för äldre personer med åldersförändringar i gula

fläcken. En bok som hjälper till att finna nya vägar dvs att bemästra vardagen. Boken ger kunskap om ögonsjukdomen och om glasögon och förmågan att fortsätta att läsa. Boken tar också upp vardagsaktiviteter som kan bli svåra att utföra men ger en mängd tips som gör att man kan känna sig säkrare.

Brukarboken gavs tidigare ut av Hjälpmedelsinstitutet, HI som lades ned och materialet överfördes sedan till Sveriges Arbetsterapeuter. Den revideras 2008 och nu är det dags igen utifrån att utveckling sker inom vissa områden.

Boken har använts av många patienter som deltagit i det hälsofrämjande programmet ”Att finna nya vägar” på syncentraler runt om i landet. Boken kan även användas för självstudier.

Ewa Nielsen
Verksamhetschef
Syncentralen Örebro

Förstoring för seende över 0,3

Jörgen Gustafssons nya bok *Förstoring vår räddning* handlar om rekommendationer för dem som börjar se lite sämre men inte får komma till syncentralen riktigt än. Den bygger på Jörgens föreläsningar för optiker.

– Jag har samlat på mig en massa erfarenheter både kliniskt och från föreläsningvärlden som Multilens tyckte jag borde skriva av mig, säger Jörgen. Den skulle ha lanserats på optimetridagarna, men de blev ju inställda av förklarliga skäl. Så vi har använt sociala

media och annat och spritt den på lärosätena.

Boken riktar sig till optiker och optiskt kunniga inom synrehab, och fördjupar kun-

skapen om förstoring. Lite om bländning och ljus finns också med. Även synpedagoger kan tillgodogöra sig den om de har grundläggande kunskaper om optik. Meningen är dock att vanliga optiker ute på stan ska kunna hjälpa till utan att behöva skicka kunden/patienten till syncentral.

– Det finns lite för dem som har syn under 0,3 också, säger Jörgen. Men det är inte huvudsaken.

Boken finns att beställa från info@multilens.se och kostar 160 kr.

Dialog med nedsatt syn och hörsel

Med kroppen som redskap är en ny bok om konsten att kommunicera med även mycket små barn med dövblindhet. Boken riktar sig till föräldrar, syskon, lärare, dagispersonal och alla som finns i barnets närhet.

– Grunden är att när ett barn föds med nedsatt syn och hörsel är det svårt att veta vad som är fel eftersom det är svårt att förstå hur barnet kommunicerar, säger Anne Jalakas på NKCD (Nationellt center för dövblindfrågor), som står för skrivandet.

– Vi betonar det här med ”nedsatt” säger Monika Estenberger, NKCD, som står för yrkeserfarenheten. Det gäller

inte bara dem som har en total dövblindhet. Kommunikationen kan vara svår ändå.

Budskapet är att kommunikation alltid är möjlig, och många exempel på detta från olika situationer i livet visas i text och

inte minst bild. Kärnan är alltid fysisk närhet – hela livet. Principerna i boken fungerar alltså även för vuxna med medfödd dövblindhet.

Boken är en översättning och Sverigeanpassning av ett material från den norska stiftelsen Signo och det malawiska Chizombezi Deafblind Center. Den kan laddas ner gratis från HYPERLINK “<https://publikationer.nkcdb.se/produkt/med-kroppen-som-redskap/>”<https://publikationer.nkcdb.se/produkt/med-kroppen-som-redskap/som-pdf> (även läsbart i mobil).

Nytt från hjälpmedelsföretagen

Någon synmässa kunde det ju inte bli i år, och dämed ingen presentation av nya hjälpmedel. Men vi tar chansen här i Nya Synvärlden istället.

OrCam Read är en läspenna på 45 g som man kan ha med sig överallt. Den har både AI och laserpekare vilket innebär att om man riktar den mot en text läses texten upp med syntetiskt tal. Finns hos ICAP, icap.nu.

Visolux 12 HD och 7 HD (ovan) är två förstorare från Eschenbach. Förstorar 2 - 22 gånger, siffran anger skärmstorlek i tum. Med USD-port för att överföra bilder. Alternativt om man vill spara på apparaten eller se på sin tv. Finns på Insyn, insyn.se.

Economy Vision LED (t.h.) är en av Eschenbachs lampor som också finns hos Insyn. Tre färgtemperaturer mellan 2800 och 4900 K, och fem ljusstyrkor.

Taktila armbandsur, *Montiel ETA 955*, från Iris Hjälpmedel, irishjalpmedel.se. två storlekar, metall eller läder.

I-Speak daisyspelare för bara cd. Från Rehan Electronics. Tydliga knappar och reducerat antal funktioner för teknikovana. Från Iris Hjälpmedel.

Go-box läser textremsan på TVn. Kopplas mellan digitalboxen och TVn alt. mellan Apple-TV och TV. Där tolkas signalen av texten och läses sedan upp av talsyntes. Från Iris Hjälpmedel.

Blindshell Classic (nedan) är en mobil med de mest basala funktionerna, att ringa och att skicka/läsa meddelanden. Alla funktioner läses upp på svenska och den har också röststyrning. Från Iris Hjälpmedel:

ML Grand Max från Multilens med 18% förstoring och nästan fullt synfält för personer med syn på 0,3-0,8. Motsvarar ca två rader på tavlan. Ofärgad eller med ML Filter C1 samt med styrkeomfång: Sf. -2,0 (starkaste huvudsnitt) till +4,0 Cyl. -2,0.

Compact 10 HD från Optelec är ett handhållet elektroniskt förstoringsglas med en 10" pekskärm. Med utfällbar kameraarm som även gör handskrift enkelt. Går även att få texten uppläst med olika röster på flera olika språk. Från Polarprint, polarprint.se

Blodtrycksmätaren *Pumpen*, från Iris Hjälpmedel. Anger värdena med svenskt tal och säger om det är normalt.

Nya i styrelsen

FFS styrelse för det här året består av

Cecilia Ekstrand, Ordförande
Camilla Hollsten, Vice Ordförande

Lars Jonsson, Kassör
Anna-Mira Osmani
Catharina Henriksson
Anna-Karin Andersson
Emil Jansson
Charlotte Undemar
Judith Cederhag, suppleant

De nya presenterar sig nedan:

Jag heter Anna-Karin Andersson och har valts in som ledamot i styrelsen och kommer att arbeta som sekreterare. Det ska bli intressant och spännande att delta i arbetet med föreningen. Jag arbetar som projektledare på Specialpedagogiska skolmyndigheten, Läromedelsavdelningen, sedan många år. Där ingår jag i en enhet som fram-

förallt utvecklar och framställer läromedel till barn och elever med svår synnedsättning eller blindhet. På fritiden är jag gärna ute i naturen och tittar på fornlämningar då mitt stora intresse är historia.

Jag heter Judith Cederhag och jag arbetar som rådgivare på Resurscenter syn, Specialpedagogiska skolmyndigheten. Sedan maj 2020 är jag med i FFSs styrelse som suppleant. När jag började min anställning som specialpedagog på Resurscenter syn i Örebro 2008 hade jag mest kunskap och erfarenhet kring barn och elever med intellektuell och motorisk funktionsnedsättning inom grundsärskolan. Jag fick utbilda mig då kring syn och synnedsättning och då föll bitarna på plats. Många barn och elever med flerfunktionsnedsättning, framför allt motoriska funktionsnedsättningar, har en på-

verkan på synen och då framför allt tolkningen av synintryck, som sker i hjärnan. CVI är ett område som jag brinner för och som jag ändå vill lära mig så mycket mer om.

I min tjänst på Resurscenter syn ingår både att göra specialpedagogiska utredningar, ge stöd till förskolor och skolor och att medverka i kurser och andra fortbildningsinsatser. Det jag uppskattar mest med mitt jobb är att jag får samarbeta med många duktiga professionella inom skola, syncentral och habilitering, där vi tillsammans hjälps åt för att skapa goda förutsättningar för barn och elevers lärande och utveckling. Jag har också fått möjligheten att delta i flera internationella projekt och samarbeten, bland annat TeachCVI-projektet som avslutades 2018 (www.teachcvi.net). Själv är jag också lite internationell, då jag är född och uppvuxen i Tyskland i en stad som heter Wuppertal. Jag ser fram emot att få vara en del i FFSs styrelsearbete och skapa nya kontakter inom synvärlden!

Jag är ny i styrelsen och heter Emil Jansson, jag bor 5 mil söder om Stockholm. Sen september 2018 jobbar jag på LVI (Low Vision International). Jag är säljansvarig för mellersta Sverige stationerad i Stockholm. Jobbar även med punkthjälpmedel och arbetsplatsanpassningar över hela landet. Har nu jobbat inom synbranschen i drygt 30 år. Jag tror att min kunskap kan vara till nytta för FFS. Började på SRF Produkter/ReTech fortsatte

till syncentral nord och dataprojektet, gick över till PolarPrint innan jag började på LVI. Mina arbetsuppgifter har förändrats med tiden, från början var min inriktning på teknik, nu är det försäljning/utbildning.

Jag heter Charlotte Undemar och är synpedagog. Jag har jobbat inom synvärlden i stort sett i

hela mitt vuxna liv. Allt började 1986 på Ekeskolan, följt av Tomtebodaskolans resurscenter 1993 och Syncentralen i Örebro 2002. Sedan 2014 arbetar jag som synpedagog på Centrum för hjälpmedel och Sprida kommunikationscenter i Örebro där jag främst jobbar med synanpassningar i dator och smartphones. Jag tycker att det är viktigt att hitta hållbara och fungerande strategier tillsammans med de personer jag möter i mitt arbete. De områden jag alltid brunnit lite extra för är O&F, ADL, idrott och friskvård. Goalball ligger mig varmt om hjärtat och inom den idrotten har jag arbetat som förbundskapten för damlaget och herrlaget under ett antal år. På min fritid är jag gärna ute i naturen och fotograferar tillsammans med min man och vår hund.

Från årsmötet

Den 28 april 2020 genomfördes FFS Årsmöte, denna gång då världen ser ut som den gör blev det via digitalt forum, så vi håller fysiskt avstånd. 16 deltagare träffades via Skype. Avgående ordförande Lisen öppnade mötet och hälsade välkomna hemifrån sig, och ordförande som upprätthöll ordning och reda för själva årsmötet var Krister Inde som höll till i Karlstad.

Cecilia Ekstrand valdes till

FFS:s ordförande, och Lisen Lehman tackades av.

Avtackades gjordes även Caroline Berg, Inger Berndtsson och Åsa Lodin. Nyval blev Anna Karin Andersson, Emil Jansson, Charlotte Undemar, Judith Cederhag. Dessa presenterar sig närmre själva här ovan.

Under årsmötet fick vi även glädjen att gratulera Ewa Nielsen till årets FFSare. Hon kommer längre fram att skriva en

ledare för tidningen, vilket vi ser fram emot.

Nu blickar vi mot ett spännande nytt FFS-år.

Hälsningar FFS styrelse.

Årets FFS-are

Årets FFS-are, *Ewa Nielsen*, har en lång och trogen tjänstgöring inom synområdet. Hon har arbetat på syncentraler både som anpassningslärare och chef. Även andra arbetsplatser har fått tagit del av hennes kunskap och arbetsglädje. För årets FFS: sprider glädje var hon än kommer. För oss som haft lycka att ha henne som vår chef kan inte önska oss en bättre. För årets FFS-are är en chef som strider för sina medarbetare, tror på sina medarbetare, har höga ambitioner, driver utvecklingsprojekt och är också en person som tar hand om sin personal på ett fantastiskt sätt.

Hon har drivit flera utvecklingsprojekt inom synområdet och arbetat aktivt med att dra igång kvalitetsregister mm. Sitter i styrgrupper för projekt. Hon har även hållit i workshops inom sitt ursprungliga synområde: orientering och förflyttning. Under 2018 har hon fått igång en synutbildning inom Örebro universitet som startade under 2019.

Ewa Nielsen
Verksamhetschef
Syncentralen Örebro

Synutbildning delkurs II

Nu finns en examinator, en kursledare, en kursplan och ett JA från prefekten. Titeln på nästa delkurs, är Optometri, punktskrift och det taktila sinnet och det är nu klart att Synutbildningen, delkurs II startar vid Institutionen för Hälsovetenskaper vid Örebro universitet. Den omfattar 7,5hp och startar vecka 40, 2020. Den bedrivs på halvfart och pågår tom vecka 49.

Kursen kommer i huvudsak att genomföras på distans och troligen med två sammanhållna dagar med fysiskt möte för seminarium i senare delen av kursen. Det är med anledning av pågående pandemi som vi valt att genomföra kursen som en distansutbildning med ett par fysiska möten. En utbildning med enbart närundervisning har fördelar men om pandemi fortfarande pågår i höst skulle det innebära att kursen måste göras om till distansutbildning. Det skulle innebära merarbete och högre kostnader. Information om kursen och hur man ansöker kommer att skickas ut till det nationella synchefsättningsverket. Ambitionen är ett utskick i början av juni och med ansökningstid till början av augusti.

Synsrehabilitering etter hjerneslag og andre hjerneskadeler

Kongsberg - Deltid

Formålet med utdanningen er å gi teoretisk og praktisk kompetanse i ulike metoder og rutiner for synsrehabilitering etter hjerneslag eller andre cerebrale synsvansker. Utdanningen har tverrfaglig fokus på synsrehabilitering, og retter seg spesielt

mot pedagoger og helsepersonell som ønsker å arbeide med slik rehabilitering.

Mer informasjon på <https://www.usn.no/studier/finn-studier/optometri/synsrehabilitering-etter-hjerneslag-og-andre-hjerneskadeler/>

Orientering och förflyttning vid synnedsättning eller blindhet

Göteborg. Avancerad nivå.

Kursen avser att förbereda för arbete med undervisning och stöd till personer som är i behov av att lära sig strategier och kompenserande tekniker för att självständigt kunna förflytta sig och hitta till olika platser. I kursen behandlas hur insatser till barn, unga, vuxna och äldre

kan planeras och genomföras, samt hur varierande grad av synnedsättning och ytterligare funktionsnedsättningar inverkar på möjlighet till självständig orientering och förflyttning.

Mer info på https://utbildning.gu.se/kurser/kurs_information/?courseId=PDA204

Tips och tricks för JAWS-användare!

Eftersom alla hjälpmedelsmäsor och andra sammankomster är inställda i dessa Corona-tider fortsätter vi på Insyn Scandinavia att arrangera webinarier för JAWS-entusiaster.

Vi har ingen planerad programlista ännu för hösten men vår tanke är att kunna köra web-

binarium regelbundet varannan måndag.

Om det visar sig att det finns intresse kommer vi att anordna fler liknande webinarier framöver

Info på insyn.se. Anmälan på jaws@insyn.se

Kalendern

2020

14-15 aug

Envision Conference East

Columbus, Ohio

<https://university.envisionus.com/Conference>

22-23 sept

Kurs i grundläggande O&F

Almåsa, Västerhaninge

<https://www.irishjalpmedel.se/kurs-i-grundlaggande-orientering-och-forflyttning/news>

1-2 okt

LVI-dagarna, Växjö

lvi.se

22-25 okt

SRF Kongress, Göteborg

<https://www.srf.nu/temasidor/kongress2020/>

28-29 okt

SHIF konferens, Stockholm

<https://synhorsel.wordpress.com/>

23-24 nov

3 World Eye and Vision Congress, Istanbul

<https://eye.conferenceseries.com/>

23-26 nov

Utbildning i Synkunskap,

Almåsa, Västerhaninge

<https://www.irishjalpmedel.se/utbildning-i-synkunskap/news>

2021

22-25 april

17th International Mobility Conference, IMC 17,

Göteborg

www.ips.gu.se/imc17

29-30 apr

Tactile Reading, Oslo

<https://www.statped.no/tactile-reading2021>

5-7 maj

Nordisk kongress synpedagogik/ FFS, Billund, Danmark

www.nordisksynkongress.com

21-26 maj

WBU-ICEVI General Assembly, Madrid

<http://icevi.org>

11-15 juli

Low Vision Conference, Dublin

www.islrr.org

8-12 aug

10th Conference, ICEVI

Europe, Jerusalem

<http://icevi.org>

Ett program som du själv kan komplettera finns på www.ffss.se/konferenser

Ett internationellt ögonhälsoprogram finns på <https://www.conferenceseries.com/eye-health.php>